

KWC REVISJON AS
Haakon VIIIs gate 6
0161 OSLO

VÅR REFERANSE
24/2016

DERES REFERANSE

DATO
02.07.2024

Tilsynsrapport

1. Tilsynssaken avsluttes

Finanstilsynet har gjennomført selskapstilsyn med KWC Revisjon AS ("Revisjonsselskapet"). Bakgrunnen for tilsynet var mediaoppslag om revisorbekreftelser avgitt av revisjonsselskapet i tilknytning til en kapitalforhøyelse i et allmennaksjeselskap. I tillegg til en kontroll av bekreftelsene, omfattet tilsynet en gjennomgang av revisjonsselskapets etterlevelse av krav til organisering av virksomheten, kvalitetsstyring og hvitvaskingsloven.

Revisjonsselskapets virksomhet var begrenset til å gi revisorbekreftelser, herunder redegjørelser etter selskapslovgivningen. Revisorbekreftelsene som ble etterspurt fra revisjonsselskapet ble som hovedregel benyttet ved egenkapitaltransaksjoner og restruktureringer av virksomhet. Den fremlagte kundelisten viste 24 kunder i 2023. Revisjonsselskapet samarbeidet nært med rådgivningsselskapet KWC AS. De to selskapene har samme eiere.

Finanstilsynet avdekket flere overtredelser av hvitvaskingsloven. Det ble også avdekket flere overtredelser av revisorloven i gjennomføringen av bekreftelsesoppdraget. Fordi overtredelsene var grove og Finanstilsynet mente at også de øvrige vilkårene for å fatte vedtak om tilbakekall av selskapets godkjenning som revisjonsselskap var til stede, varslet Finanstilsynet selskapet om slikt vedtak.

I revisjonsselskapets tilsvaret til varselet, brev 14. juni 2024, fremkommer det at selskapet er uenig både i det faktum Finanstilsynet har lagt til grunn, lovgrunnlaget og Finanstilsynets vurderinger og konklusjoner på flere punkter. På andre punkter tar revisjonsselskapet Finanstilsynets synspunkter til etterretning.

I tilsvaret til varselet opplyses det at den delen av virksomheten som krever godkjenning som revisjonsselskap skal opphøre. Selskapet har derfor bedt om at godkjenningen slettes. Finanstilsynet har på denne bakgrunn fattet vedtak om sletting av selskapets godkjenning som revisjonsselskap. Tilsynssaken avsluttes med denne tilsynsrapporten.

2. Manglende etterlevelse av hvitvaskingsregelverket

Revisjonsselskapets virksomhetsinnrettede risikovurdering som ble fremlagt for Finanstilsynet var en kopi av Revisorforeningens mal som inneholder overordnede og generelle generiske beskrivelser. Risikovurderingen var i svært begrenset grad tilpasset revisjonsselskapets virksomhet. Manglende konkret vurdering av hvordan revisjonsselskapets tjenester kan bli brukt av kunder som

ønsker å hvitvaske midler eller finansiere terror og hvordan risikoen for dette skal reduseres, er et brudd på hvitvaskingsloven § 7. Den virksomhetsinnrettede risikovurderingen er grunnleggende for å sikre oppmerksomhet rettet mot dette risikoområdet. Overtredelsen er derfor et grovt brudd på revisjonsselskapets plikter.

Det skal fastsettes av skriftlige rutiner som skal sikre etterlevelsen av hvitvaskingsloven. Rutinene må ta utgangspunkt i de konkrete risikoene som er identifisert i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen. Rutinene var kopi av Revisorforeningens mal uten konkret tilpassing til revisjonsselskapets virksomhet. Når verken den virksomhetsinnrettede risikovurderingen eller rutinene er tilpasset virksomheten, er rutinene mindre egnet til å sikre etterlevelsen av hvitvaskingsloven. Revisjonsselskapets rutiner var tilnærmet identiske med de som fremkommer av Revisorforeningens mal. At revisjonsselskapet i realiteten ikke har fastsatt hensiktsmessige rutiner er en overtredelse av hvitvaskingsloven § 8. Mangelfulle rutiner får betydning både for etterlevelsen av kravene i hvitvaskingsloven som må ivaretas på selskapsnivå og for etterlevelsen av krav som må ivaretas i oppdragsutførelsen. Hensiktsmessige rutiner er avgjørende for å redusere risikoer knyttet til å hindre eller avdekke hvitvasking og terrorfinansiering. Overtredelsen av hvitvaskingsloven § 8 er derfor en grov overtredelse av revisjonsselskapets plikter.

Revisjonsselskapet plikter å gjennomføre internkontroll for å påse at pliktene etter hvitvaskingsloven overholdes, se hvitvaskingsloven § 35 første ledd og også forskrift om risikostyring og internkontroll som gjelder for revisjonsselskapet. De skriftlige rutinene må derfor angi hvordan internkontrollen skal innrettes, herunder hvem som skal gjennomføre kontrollene, hvor ofte kontroller skal utføres, hvilke plikter som skal kontrolleres og hvordan kundeoppdrag skal velges ut for kontroll. Rutinene må også angi hvordan eventuelle avvik skal følges opp. Malen fra Revisorforeningen gir bare overordnet og generell beskrivelse av internkontroll. Revisjonsselskapet har overtrådt hvitvaskingsloven § 35 første ledd. God internkontroll på hvitvaskingsområdet vil kunne avdekke overtredelser og er et viktig tiltak for å hindre at overtredelsene videreføres i virksomheten. Det ble heller ikke fremlagt dokumentasjon som viser at det faktisk ble gjennomført en hensiktsmessig internkontroll rettet mot etterlevelsen av hvitvaskingsloven. Mangelfulle rutiner for internkontroll på hvitvaskingsområdet er en grov overtredelse.

At det skjer en risikovurdering av kundene er sentralt for å avgjøre hvilke kundetiltak som er nødvendig, se hvitvaskingsloven § 9 og kundetiltak som nevnt i § 10 flg. i kapittel 4. Det følger av de fremlagte rutinene at det i risikovurdering av klienter, skal konkluderes med normal, høy eller lav risiko etter fastsatte retningslinjer. Selskapet anfører at slike risikovurderinger gjøres, men at det ikke dokumenteres. I det kontrollerte attestasjonsoppdraget foreligger det ikke dokumentasjon, verken for vurderingen eller konklusjonen. Selskapet har anført at det er foretatt en risikovurdering, og at risikoen er ansett som normal. Uten at det foreligger forhold som støtter opp under selskapets anførsel, legger Finanstilsynet til grunn at nødvendig risikoklassifisering av kunden ikke er gjennomført.

Revisjonsselskapet har i forbindelse med tilsynet opplyst at det er gjort søk i enkelte offentlige tilgjengelige kilder og at det er konferert med klientens norske advokatforbindelse. I hvilke kilder eventuelle søk skulle vært gjort og hva som ble tatt opp med advokaten er ikke dokumentert.

Det kundetiltaket som er dokumentert, er bekreftede kopier av pass. Revisor har ikke vurdert betydningen av at den som har bekreftet kopiene ikke er kjent for revisor. Det foreligger heller ingen dokumentert vurdering av reelle rettighetshavere, se hvitvaskingsloven § 14.

Finanstilsynet legger til grunn at det ikke er gjennomført tilstrekkelige kundetiltak i samsvar med hvitvaskingsloven §§ 10 - 20. Samlet sett er de mangelfulle kundetiltakene en grov overtredelse av hvitvaskingsloven.

Revisjonsselskapet konsentrerte seg om avgivelse av revisorerklæringer etter selskapslovgivningen til bruk ved egenkapitaltransaksjoner og restruktureringer av virksomhet. Ved slike transaksjoner er hvitvaskingsrisikoen generelt sett høy. Oppdragstypen gjør at det er svært viktig at revisor har høy oppmerksomhet rettet mot risikoen for hvitvasking og annen ulovlig virksomhet. Finanstilsynet ser særlig alvorlig på at et revisjonsselskap som har spesialisert seg på denne type oppdrag, ikke også har en høy oppmerksomhet rettet mot antihvitvaskingsarbeid.

3. Overtredelser av revisorloven knyttet til bekreftelsesoppdragene

3.1 Finanstilsynets konklusjon

Finanstilsynet har vurdert de synspunktene revisjonsselskapet har fremmet i tilsvaret, men opprettholder standpunktet om at aksept og gjennomføringen av bekreftelsesoppdragene ikke er i samsvar med revisorloven. At bekreftelsesoppdrag ikke gjennomføres i samsvar med revisorloven er egnet til å svekke revisors rolle som allmennhetens tillitsperson. Finanstilsynet mener at de fleste overtredelsene som beskrives i tilsynsrapporten er grove hver for seg. Fordi overtredelsene uansett til sammen utgjør en grov overtredelse av revisors plikter og fordi det ikke skal fattes vedtak om tilbakekall, har ikke Finanstilsynet sett det nødvendig å identifisere hvilke overtredelser som må anses som grove.

Finanstilsynet har lagt til grunn det som fremkommer av revisjonsdokumentasjonen på tilsynstidspunkter og revisors kommentarer til dette. Uten at det har betydning for Finanstilsynets vurderinger og konklusjoner, har Finanstilsynet notert at revisjonsselskapet har gjort nye undersøkelser av saksforholdet i tiden etter at de to erklæringene ble avgitt. Flere involverte parter har blitt forespurt om informasjon og revisjonsselskapet har mottatt ytterligere dokumentasjon. Finanstilsynet har også registrert at allmennaksjeselskapets valgte revisor har meldt egenfratreden som revisor i Foretaksregisteret den 8. april 2024, uten å først avlegge revisjonsberetning for 2023.

Finanstilsynet har også notert at allmennaksjeselskapets daglige leder er registrert som fratrudd i Foretaksregisteret den 2. mai 2024.

Det presiseres at Finanstilsynet kontroll kun er rettet mot revisjonsutførelsen. Finanstilsynet har ikke vurdert om revisors redegjørelse til generalforsamlingen eller bekreftelse overfor Foretaksregisteret om at kapitalinnskuddet er overført til selskapet, er uriktige.

3.2 Om revisorbekreftelser etter allmennaksjeloven § 10-2 og revisorloven § 9-10

Revisjonsselskapet ble bedt om å bekrefte en redegjørelse knyttet til kapitalforhøyelse ved nyttegning av aksjer i et allmennaksjeselskap. Aksjeinnskuddet skulle skje i annet enn penger, se allmennaksjeloven § 10-2 første ledd nr. 1. Det følger blant annet av § 10-2 tredje ledd at styret skal sørge for at det utarbeides en redegjørelse til generalforsamlingen etter reglene i allmennaksjeloven § 2-6 første og annet ledd. Allmennaksjeloven § 2-6 første ledd angir hva redegjørelsen skal inneholde.

Allmennaksjeloven § 10-9 annet ledd fastsetter at meldingen til Foretaksregisteret om kapitalforhøyelsen skal inneholde opplysning om at selskapet har mottatt aksjeinnskuddene og at denne opplysningen skal bekreftes av revisor.

Både redegjørelsen som revisor utarbeider til generalforsamlingen og bekreftelsen overfor Foretaksregisteret om mottak av aksjeinnskuddet faller inn under revisorloven § 9-10, jf. § 1-2 fjerde ledd. I det følgende er begge omtalt som "revisorbekreftelse". Dette innebærer blant annet at begge bekreftelsesoppdragene skal utføres og dokumenteres i samsvar med god revisjonsskikk og at oppdragene skal utføres med profesjonell skepsis. Kravet om "god revisjonsskikk" utfylles langt på vei av relevante bransjefastsatte standarder. Den internasjonale standarden ISAE 3000 som gjelder for oppdragene og den særnorske standarden SA 3802 som gjelder for revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen, er sentrale. SA 3802 er revidert og vedtatt våren 2024. Finanstilsynet har vurdert bekreftelsesoppdraget etter den versjonen som gjaldt på tidspunktet for oppdragsutførelsen og avgivelse av bekreftelsene.

Deler av teksten i SA 3802 er angitt i uthevet skrift. I tilsvaret har revisjonsselskapet anført at det bare er denne teksten som er pliktige revisjonshandlinger. Det er en uriktig forståelse. Både revisorloven og revisjonsstandardene åpner for skjønn, inkludert teksten i uthevet skrift. Revisor må derfor alltid vurdere hvilke revisjonshandlinger som skal gjennomføres for å redusere identifiserte risikoer. Også tekst som ikke er i uthevet skrift i SA 3802 vil derfor være relevante i revisors vurderinger og konklusjoner, på samme måte som veiledningspunktene (A-punktene) i ISAE 3000. Dette underbygges av ISAE 3000 punkt 16 der følgende fremkommer: *Den praktiserende revisoren skal ha en forståelse av hele teksten i en ISAE, herunder veiledningen og andre utfyllende forklaringer, for å forstå ISAE-ens mål og for å kunne anvende kravene riktig. (jf. A23-A28), se særlig veiledningspunkt A26.* I tillegg vil de øvrige ISAene som omhandler et konkret forhold være relevante i etterlevelsen av SA 3802, uavhengig av om det er henvist til disse i SA 3802 eller ikke. Det er således uten betydning at enkelte konkrete henvisninger i SA 3802 er fjernet i den versjonen som er vedtatt av Revisorforeningen våren 2024. Revisor kan ikke begrense sine vurderinger eller revisjonshandlinger til det som er angitt i uthevet skrift i SA 3802 basert på at "god revisjonsskikk" ikke går lengre enn det. At revisor skal utvise profesjonell skepsis påvirker også vurderingen av type, tidspunkt og omfang av revisjonshandlinger som er nødvendige for å sikre et forsvarlig grunnlag for en revisorbekreftelse.

ISAE 3000 punktene 79 – 83 med veiledningspunktene A193 – A197 oppstiller krav til dokumentasjon som langt på vei sammenfaller med dokumentasjonskravene for årsregnskapsrevisjon, også kravet til sammenstilling og låsing av dokumentasjonen i et oppdragsarkiv. ISAE 3000 innebærer at revisor skal dokumentere arbeidet som utføres i tilknytning til bekreftelsesoppdrag på en måte som er tilstrekkelig til å underbygge og etterprøve revisors konklusjoner. Dokumentasjonen må vise hvilke vurderinger og revisjonshandlinger revisor utførte, og dermed hvilket beslutningsgrunnlag og revisjonsbevis revisor hadde før bekreftelsen ble avgitt. Manglende overholdelse av dokumentasjonskravet er i seg selv et grovt pliktbrudd..

3.3 Om bekreftelsesoppdragene

Oppdraget gjaldt bekreftelser knyttet til et aksjeinnskudd i et allmennaksjeselskap som på transaksjonstidspunktet var notert på Euronext NOTC-listen. Situasjonen (i det følgende omtalt som "transaksjonen") var at allmennaksjeselskapet skulle overta 100 % av aksjene i et amerikansk selskap. Kjøpesummen på over 2,6 milliarder kroner for aksjene skulle gjøres opp ved at selgerne ble eier av nytutstedte aksjer i allmennaksjeselskapet. Avtalen ble signert 11. november 2022. Etter kapitalforhøyelsen eide selgerne 99 % av aksjene i allmennaksjeselskapet. Transaksjonen ble først behandlet i allmennaksjeselskapets generalforsamling 28. november 2022. Til den generalforsamlingen forelå det ikke en sakkyndig redegjørelse i samsvar med allmennaksjeloven § 2-6 og det ble ikke fattet endelig vedtak om kapitalforhøyelse.

Vedtak om kapitalforhøyelse ble fattet på allmennaksjeselskapets generalforsamling 31. mars 2023. Revisjonsselskapets sakkyndige redegjørelse til generalforsamlingen er datert 17. mars 2023. Revisjonsselskapets bekreftelse til Foretaksregisteret på mottatt aksjeinnskudd er datert 12. mai 2023.

3.4 Mangelfull akseptvurdering

ISAE 3000 punktene 21-30 skal sikre at revisor gjør nødvendige vurderinger før bekreftelsesoppdrag aksepteres og etter SA 3802 punkt 12 skal revisor, før oppdraget aksepteres, utføre relevante innledende handlinger for å sikre at revisor har vurdert hendelser eller omstendigheter som kan ha en negativ innvirkning på revisors evne til å planlegge og gjennomføre oppdraget.

Revisors dokumenterte akseptvurdering er en standard sjekklister begrenset til forhold knyttet til revisjonsselskapets uavhengighet, revisjonsselskapets kapasitet og kompetanse, samt utstedelse av engasjementsbrev. Det foreligger ingen dokumentert vurdering av kunden eller andre forhold av betydning for om oppdraget skal aksepteres, utover dette.

I oppdrag der en annen enn oppdragsgivers valgte revisor skal gi en redegjørelse etter allmennaksjeloven § § 10-2, jf. § 2-6 første og annet ledd, eller der det skal gis en bekreftelse av kapitalinnskudd, vil det normalt være en mangel at akseptvurderingen ikke inkluderer en forutgående kontakt med oppdragsgivers valgte revisor. Det følger derfor også av revisjonsselskapets retningslinjer at oppdragsgivers valgte revisor alltid skal forespørres før revisjonsselskapet påtar seg oppdrag hvor mottak av kapitalinnskudd ved kapitalforhøyelse skal bekreftes. Det ble ikke tatt kontakt med allmennaksjeselskapets valgte revisor. Det følger av ISAE 3000 punkt 21 at: *"Den oppdragsansvarlig revisoren skal forsikre seg om at revisjonsfirmaet har fulgt egnede rutiner for aksept og fortsettelse av klientforhold og for attestasjonsoppdrag, og skal avgjøre om konklusjonene trukket i den forbindelse er hensiktsmessige."* Se også ISAE punkt 33 (a). Revisor baserte seg utelukkende på uttalelsen fra allmennaksjeselskapets daglige leder om at selskapets valgte revisor ikke hadde kompetanse til å utarbeide redegjørelsen til generalforsamlingen. Hvorfor oppdragsgivers valgte revisor heller ikke skulle bekrefte at allmennaksjeselskapet hadde mottatt aksjeinnskuddet, er ikke forklart eller dokumentert. Revisor har for øvrig heller ikke en engasjementsavtale med klienten som omfatter denne bekreftelsen, noe som er brudd på SA 3802 punkt 15.

Det følger av revisjonsselskapets retningslinjer at selskapet normalt ikke skal påta seg oppdrag som ikke kommer fra kjente kontakter, som kan stå inne for at der er seriøse aksjonærer og ledelse i det aktuelle oppdraget. Revisjonsdokumentasjonen viser ikke om, eventuelt hvilke vurderinger revisor gjorde. Revisjonsselskapet har opplyst at henvendelsen kom via en tidligere partner i revisjonsselskapet og at man hadde kjennskap til daglig leder i allmennaksjeselskapet. Finanstilsynet mener at den kunnskapen, som det i ettertid er anført at det ble lagt vekt på, uansett ikke er ikke er tilstrekkelig i denne saken. Finanstilsynet viser til at transaksjonen, som nevnt foran, resulterte i at eier av det amerikanske selskapet ble eier av 99 % av aksjene i allmennaksjeselskapet.

De brudd på hvitvaskingsloven som er omtalt i punkt 2 er også relevant for vurdering av aksept av kunde og oppdrag etter revisorloven. Disse gjentas ikke her. Tatt i betraktning at bekreftelsesoppdraget er knyttet til en relativ stor og kompleks transaksjon som i sterk grad berører et allmennaksjeselskap med spredt eierstruktur, mener Finanstilsynet at akseptvurderingen ikke er i samsvar med revisorloven § 9-10, se SA 3802 punkt 12 og ISAE 3000 punkt 21-30.

3.5 Mangelfull beskrivelse og informasjon i den sakkyndige redegjørelsen

Det forelå ikke årsregnskap for det amerikanske selskapet. Overfor Finanstilsynet opplyste revisor at selskapet ikke var regnskapspliktig og at det derfor ikke er omfattet av redegjørelsen.

Redegjørelsen skal etter allmennaksjeloven § 2-10 minst inneholde:

- En beskrivelse av hvert innskudd, erverv eller avtale. Hvis en bestående virksomhet skal overtas, skal årsregnskap, årsberetning og revisjonsberetning for virksomheten for de tre siste år tas inn i eller vedlegges redegjørelsen. Det skal gis opplysning om resultatet av driften i tiden etter den seneste balansedagen. Foreligger ikke årsregnskap for virksomheten, skal det gis opplysning om resultatet av driften i de tre siste år¹
- Opplysning om de prinsipper som er fulgt ved vurderingen av de eiendeler selskapet skal overta²
- Opplysning om de forhold som kan være av betydning for bedømmelsen av en avtale eller bestemmelse om at selskapet skal overta eiendeler eller bli part i en avtale³
- Erklæring om at de eiendeler selskapet skal overta, har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget, herunder pålydende av de aksjer som skal utstedes som vederlag, med tillegg av eventuell overkurs.⁴

I tilsvaret er det gitt uttrykk for at det ikke er et krav etter allmennaksjeloven at det skal gis opplysning om resultatet av driften de siste tre år slik som ordlyden i allmennaksjeloven § 2-6 første ledd nr. 1 kan forstås. Etter Finanstilsynets syn er det uten betydning om kravet om slik opplysning følger av nr. 1 eller ikke. Informasjon om den økonomiske situasjonen i det amerikanske selskapet er av så sentral betydning for verdien av de aksjene som skal utgjøre innskuddet i allmennaksjeselskapet at dette uansett er en opplysning som skal gis etter § 2-6 første ledd nr. 3.

At revisors redegjørelse må inneholde de opplysningene loven krever, kommer også til uttrykk i SA 3802 punkt 65. Ut over standardbeskrivelser av hva som er styrets ansvar og den uavhengig sakkyndiges oppgaver og plikter, inneholder redegjørelsen en omtale av det amerikanske selskapets eierrettigheter til et landområde i Utah i USA, lisens til å utvinne olje fra området, samt en lisens til å benytte utvinningsteknologi. Det gis ingen informasjon om den økonomiske situasjonen i selskapet, verken om omsetning, inntjening, gjeld eller andre forpliktelser, som kan være av betydning for verdien av aksjene. Informasjon om at det ikke foreligger årsregnskap for det amerikanske selskapet fremkommer heller ikke av redegjørelsen. Dette er informasjon som er av betydning for generalforsamlingens vurdering av grunnlaget for opplysningene om verdivurderingen. Opplysninger i redegjørelsen om at transaksjonsprisen er fastsatt etter forhandlinger mellom uavhengige parter og at det foreligger en verdivurdering av en tredjepart, gir ikke aksjonærene et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere den opplyste verdien av aksjene.

Finanstilsynet mener at redegjørelsen ikke oppfyller allmennaksjelovens krav til beskrivelse og opplysninger, se § 2-6 første ledd nr. 1-3. Se etterfølgende punkt 3.7 i tilsynsrapporten der revisors bekreftelse og erklæring etter allmennaksjeloven § 2-6 første ledd nr. 4 omtales.

¹ Allmennaksjeloven § 2-10 første ledd nr. 1

² Allmennaksjeloven § 2-10 første ledd nr. 2

³ Allmennaksjeloven § 2-10 første ledd nr. 3

⁴ Allmennaksjeloven § 2-10 første ledd nr. 4

3.6 Mangelfull kontroll av opplysninger i redegjørelsen

I tillegg til å fastslå at revisors redegjørelse må inneholde de opplysningene loven krever, krever SA 3802 punkt 65 at revisor skal sammenstille og kontrollere opplysningene. SA 3802 punkt 6 fastslår at redegjørelsen til generalforsamlingen skal avgis med en høy, men ikke absolutt sikkerhet.

Fra punkt SA 3802 punkt 6 siteres: *"Revisor gjennomfører handlinger for innhenting av bevis av en type, på et tidspunkt og av et omfang som gir revisor et forsvarlig grunnlag for å kunne konkludere med at det ikke foreligger vesentlige feil i informasjon om saksforholdet."*

Revisjonsdokumentasjonen viser ikke at revisor har vurdert riktigheten av den informasjonen som han har mottatt og sammenstilt i redegjørelsen. De dokumentene som ligger til grunn for de opplysningene som er gitt i redegjørelsen er opprinnelig skaffet til veie av representanter fra de kommende eiere av allmennaksjeselskapet. Om, eventuelt hvilken betydning dette faktumet har for revisors kontroll av informasjonen, er ikke vurdert av revisor. Revisor har heller ikke reflektert over forbeholdet fra den amerikanske advokaten om at dokumentene han har fått fremlagt er ekte og at rapporten ikke kan brukes av andre enn det amerikanske selskapet og deres daværende eierselskap.

I vurderingen av hvilke kontrollhandlinger som er nødvendig for å sikre at beslutningsgrunnlaget er forsvarlig, er det av betydning at kapitalforhøyelsen i allmennaksjeselskapet er vesentlig i forhold til selskapets eksisterende aksjekapital, at eksisterende aksjonærers eierandeler reduseres til 1 % og at allmennaksjeselskapets brede aksjonærstruktur gjør at den enkelte aksjonær i realiteten har liten mulighet til å påvirke beslutningen eller til å reise spørsmål knyttet til den fremlagte redegjørelsen.

Finanstilsynet mener at revisor ikke i tilstrekkelig grad har utført kontrollhandlinger som gir et forsvarlig grunnlag for å konkludere med at det ikke foreligger vesentlige feil i den informasjonen som fremkommer i redegjørelsen.

3.7 Manglende revisjonsbevis for erklæringen i redegjørelsen

I samsvar med allmennaksjeloven § 2-6 første ledd nr. 4 inneholder redegjørelsen til generalforsamlingen følgende erklæring:

"Etter vår mening er de eiendeler [...] ASA skal overta ved kapitalforhøyelsen verdsatt pr. 17.03.2023 i overensstemmelse med de beskrevne prinsipper og har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget i form av 291 662 680 aksjer i [...] ASA pålydende NOK 1 458 313 400, samt overkurs NOK 1 166 650 720."

At denne erklæringen skal avgis med høy sikkerhet påvirker hvilke handlinger revisor må utføre for å innhente revisjonsbevis av type og omfang som gir revisor et forsvarlig grunnlag for sin konklusjon, se SA 3802 punkt 6.

At innskuddet skal ha en verdi på over 2,6 milliarder kroner og den vesentlige betydningen kapitalforhøyelsen har for eksisterende aksjonærer, gjør at kravene til revisors vurdering av hvilke revisjonsbevis som skal ligge til grunn for bekreftelsen, skjerpes.

Hadde revisor rettet kontrollhandlinger mot opplysningene som er gitt i redegjørelsen, kunne resultatet av kontrollhandlingene tenkes å ha gitt revisjonsbevis, eventuelt i tillegg til ytterligere revisjonshandlinger for å underbygge erklæringen..

Revisor har ikke innhentet eksterne revisjonsbevis, for eksempel gjennom å engasjere egne eksperter til å vurdere verdien av aksjene i det amerikanske selskapet, herunder om rettighetene til oljeutvinning faktisk tilhører det amerikanske selskapet.

Selv om heller ikke en fullstendighetserklæring fra ledelsen i allmennaksjeselskapet er eksternt revisjonsbevis, vil det gi revisor et noe bedre grunnlag enn bare de rapportene som er fremlagt fra de nye aksjonærene. At styret har lagt saken frem for generalforsamlingen er ikke en ledelseserklæring som omtalt i revisjonsstandardene. Saksfremlegget er dessuten lagt frem etter at revisor har avlagt sin sakkyndige redegjørelse. Heller ikke to etterfølgende e-poster som revisjonsselskapet mener at ivaretar det samme som en erklæring fra ledelsen, gjør det verken i form eller innhold.

Revisor har ikke vurdert mislighetsrisikoen eller på annen måte dokumentert vurderinger som støtter opp under at revisor har lagt til grunn en profesjonell skeptisk holdning til mottatt informasjon.

Finanstilsynet mener at revisor ikke har nødvendige revisjonsbevis for sin konklusjon om verdien av kapitalinnskuddet.

3.8 Mangler ved bekreftelse på at aksjeinnskuddet er mottatt

Revisor har bekreftet allmennaksjeselskapets melding til Foretaksregisteret om at aksjeinnskuddet til dekning av kapitalforhøyelsen er mottatt i henhold til allmennaksjeloven § 10-9 annet ledd.

SA 3802 punkt 7 fastslår at redegjørelsen til generalforsamlingen skal avgis med en høy grad av sikkerhet. Det følger videre av samme punkt at de innhentede bevisene skal redusere risikoen for feil i uttalelsen til et så lavt nivå som mulig og sette revisor i stand til å ta et objektivt ansvar for informasjonen.

SA 3802 punkt 105 fastslår en plikt for revisor til å kontrollere om det mellom tidspunktet for redegjørelse og oppgjør har oppstått en faktisk eller rettslig mangel og håndtere det som angitt i punktet. Det har gått nesten to måneder mellom dato for redegjørelsen (17. mars 2023) og revisors bekreftelse av meldingen til Foretaksregisteret (12. mai 2023).

Heller ikke for denne erklæringen har revisor innhentet eksterne revisjonsbevis. Revisor har heller ikke engasjert egne eksperter til å vurdere mottaket av aksjene i det amerikanske selskapet. Som dokumentert grunnlag for bekreftelsen hadde revisjonsselskapet kopier av protokoller som viser at den tidligere eieren av det amerikanske selskapet hadde besluttet å overdra alle aksjene til allmennaksjeselskapet. Det forelå også kopi av et "membership certificate" for det amerikanske selskapet som viser at eier skal være det norske allmennaksjeselskapet. Det er samme person som har signert på dokumentene. I tillegg foreligger det er legal opinion som bekrefter overdragelsen av aksjene. Dette er den samme advokaten som tidligere er engasjert av selger av aksjene. Revisor har ingen direkte kommunikasjon med advokaten og ingen av dokumentene tilfredsstillende kravene til eksterne revisjonsbevis. Under tilsynet opplyste revisor at han hadde vært i kontakt med allmennaksjeselskapets norske advokatforbindelse for vurdering av dokumentasjonen. Dette er ikke dokumentert og tilfredsstillende ikke kravene til revisjonsbevis.

Revisjonsdokumentasjonen viser en sjekkliste som blant annet omhandler plikten i SA 3802 punkt 105, der følgende fremkommer av sjekklisten: "*Vi anser ikke at det er en risiko her. Det er ingen holdepunkter for at relevansen av parsellene har tapt seg vesentlig.*" Om, eventuelt hvilke revisjonshandlinger revisor har utført som grunnlag for denne konklusjonen fremkommer ikke.

Kommentaren viser uansett at revisor utelukkende har hatt oppmerksomhet rettet mot parsellene og rettighetene til utvinning av olje, og ikke mot andre forhold som kan påvirke verdien av aksjene som utgjør tingsinnskuddet.

Revisjonsdokumentasjonen viser ikke revisjonsbevis som reduserer risikoen for feil i uttalelsen til et så lavt nivå som mulig. Revisjonsdokumentasjonen viser heller ikke revisors vurdering av om det som er mottatt utgjør nødvendige revisjonsbevis, herunder at det er utvist profesjonell skeptisk holdning.

Finanstilsynet mener at revisor ikke har nødvendige revisjonsbevis for bekreftelsen av allmennaksjeselskapets melding til Foretaksregisteret om at aksjeinnskuddet er mottatt.

For Finanstilsynet

Anne Merethe Bellamy
direktør

Anders Grini
konst. seksjonssjef

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi til:
Advokatfirmaet Wiersholm AS